

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**TRACTATVS|| DE CON-||FESSIONIBVS MA=||LEFICORVM ET
SAGA-||RVM SECVNDÒ RECOGNI||tus, & auctior redditus.||
An, & quanta fides ijs adhibenda sit?||**

Binsfeld, Peter

Avgvstae Trevirorvm

VD16 B 5530

Qvaestio V. An ars Alchimiaë sit alicuius veri effectus operatrix, quantum ad transmutationem rerum in alias naturas, ac an poßit licitè exerceri sine suscipione magiaë?

urn:nbn:de:hbz:466:1-41113

QVAESTIO V.

An ars Alchimie sit alicuius veri effectus operatrix, quantum ad transmutationem rerum in alias naturas, ac an possit licite exerceri sine suspitione magiae?

Huius quaestionis materiam in diuersis locis attingunt Theologi, Iurisperiti, & Physici. Nos autem doctrinam more nostro, Conclusionibus comprehendemus.

Prima Conclusio. *An virtute artis Chemicæ verum aurum fieri possit, Problema esse potest.*

CONCLUSIO constabit ex sequentibus. Fieri posse hac arte verum aurum, nec repugnare naturæ, existimant Albert. Magnus li. 3. de mineralibus, tractat. 1. cap. 9. adductis pro ea sententia etiam alijs Arabibus. Antonius Mirandulanus in lib. 19. sect. de euerfione singularis certaminis, & quidam Ianus Lacinius, qui de facultate Chémica in transmutandis metallis scripsit, vt referunt Hieronym. Cardanus, & post eum Benedictus Pererius lib. 1. cap. 12. aduersus fallaces & superstitiones artes, & ex Iurisperitis, Oldradus in cons. 74. incip. An Alchimista

mista peccet, & post eum Panormit. in cap. 2. de Sortileg. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de crimine falsi. Alberic. in dictionario, in verb. Alchimia. Fabianus de monte S. Sauini, de empt. & vendit. q. 5. princip. num. 8. Ioan. ab Anania in d. cap. 2. de Sortileg. Ancharan. ibidem cap. 1. & alij alibi. Et ex Theologis non repugnare naturæ & Physicæ existimant, Pererius loco cit. Syluest. in verb. Alchimia, n. 2. Caietan. 2. 2. q. 77. art. 2. Pro hac sententia hæc sunt potissimum rationes. Ea secundum naturæ ordinem sunt inuicem transmutabilia, que non habent omninò diuersas operationes, sed easdem in eo tantum differentes, quod quædam habent eas imminutas & imperfectas, sicut fœtus comparatione infantis, ouum respectu pulli, &c. Sed æs, plumbum, argentum, &c. nullas habent operationes ab auro distinctas: sed quas hoc habet, utpote liquefcere, duci, graue esse, nitere, ignibus resistere, easdem habent illa, licet vitiatas & imminutas; non enim ita splendent, non sunt adeò grauia, minus resistunt ignibus, non tota liquefcunt, nõ tam tenuiter ducuntur. Ergo sunt veluti aurum imperfectum, & beneficio artis perducipossunt ad perfectũ & verum aurum. Hinc eã addere possumus, quam Albertus insinuat simul etiam modum efficiendi declarans in hæc verba: Oportet nos dicere Alchimicos peritos, non aliter operari quã peritos medicos, qui

qui per medicinas purgatiuas purgant materias corruptas & nocentes sanitati, & postea per remedia confortantia naturam, iuuant virtutem naturalem, vt digerendo sanitatem inducant, quæ sanitas est effectus & naturæ & artis: sed illius effectiuè, & principaliter, huius autem organicè & instrumentaliter: Sic Alchimiſtæ primò bene purgantes materiam argenti vini & sulphuris inſitam omnibus metallis confortant: deinde deducunt vires elementares & cœleſtes tali materiæ inhærentes ad proportionem mixtionis metalli quod intendunt inducere: & tunc ipſa natura operatur, & non ars, niſi organicè iuuando & expoliendo, & ſic verum aurum & argentum educere & facere videntur. Quod enim virtutes elementares ad cœleſtes faciunt in vaſis naturalibus, ſi artificialia formantur ad modum vaſorum naturalium: & quod facit natura calore ſolis & ſtellarum, hoc faciet ars calore ignis, dummodo ſic contemperetur, vt non excedat virtutem ſe mouentem & informantem, quæ eſt in metallis: Huic enim cœleſtis ineſt virtus, quæ primò commiſcuit eam, & hæc inclinatur ad hoc vel illud, per artis iuuamen. Alchimia igitur per hunc modum procedit, id eſt, corrumpens vnum à ſua ſpecie remouendo, & cum iuuamine eorum, quæ in materia inſunt alterius ſpeciem inducendo. Quare omnium operationum Alchimicarum melior eſt illa, quæ

quæ procedit ex eisdem, ex quibus procedit natura: Sicut ex purgatione sulphuris per decoctionem & sublimationem & expurgationem argenti viui, horumq; bona permixtione cum materia metalli, in his enim & ex virtutibus horum, omnis metalli species inducitur. Qui autem per alba albificant, & per citrina citrinant, manente specie prioris metalli in materia, procul dubio deceptores sunt, & verum aurum & argentum non faciunt: & hoc modo ferè omnes vel in toto, vel in parte procedunt. Sic Albert. Postremò omnia metalla procedunt ex eodem principio, vt hæc opinio videtur præsupponere, scilicet ex sulphure & argēto viuo. Et ex virtute elementorum, ac influentia astrorum: ibi producitur pretiosius metallum, vbi hæc influentia maior & perfectior. Hinc per influentiam astrorum cum herbis & lapidibus, quibus insunt multæ magnæque virtutes, via naturali vna species metalli potest conuerti in aliam magis pretiosam, maximè cum in habentibus symbolum, iuxta Aristotelis doctrinā facilius fit trāsitus. Cum ergò ars naturam imitetur in hoc, quantum potest, videtur quod per virtutē herbarum, lapidum, aut elemētorum aliorum vnum vile metallum in pretiosius possit transformari: Quandoquidem ambo sunt ex eisdem principijs sulphure & argēto viuo. Insunt enim rebus corporeis per omnia elementa quædam seminariæ & occultæ rationes, quibus arte dispositis

positis & temperatis ad perfectū prorumpunt in species debitas suis modis & finibus, vt indicat text. in c. Nec mirum. §. Aruspicinæ. prope finem. 26. q. 5. Hac ratione vt plurimum mouentur Iurisperiti locis cit.

Negantem partem tenent Auicenna in commentarijs super libros Meteororū vt eum allegat Aegidius Roman. quodlibeto 3. q. 8. Auerr. in paraphrasi super 1. lib. de generatione animalium in cap. 1. Conciliator differentia 209. & ex Theologis D. Thom. in 2. d. 7. q. 3. art. 1. ad 5. & in qq. disput. de poten. q. 6. art. 1. ad 18. Aegidius loco cit. Michaël de Palatio in 2. d. 7. & alij alibi. S. Thomas in d. d. 7. ita declarat suam mentem: Potest, inquit, ars virtute naturalium agētium aliquas formas substantiales inducere in materiam. Sunt tamen quædam formæ, quas nullo modo ars potest efficere, quod propria actiua & passiua earum non potest inuenire atq; adhibere, sed bene simile illis aliquid efficere. Sicut Alchimistę faciunt aliquid simile auro quantum ad accidentia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, eo quod forma substantialis auri non est per calorem ignis, quo Alchimistę vtuntur, sed per calorem solis in loco determinato, vbi viget virtus mineralis, & ideo tale aurum non habet operationem consequentem speciem: Et similiter in alijs, quæ eorum operatione fiunt: Aegidius aliter ostendit. In vnoquoque genere entium,

entium,

entium, quædam sunt perfecta, alia imperfecta: Perfectorum autem generatio est determinata tam secundum principium actuum & secundum materiam, quam secundum locum in quo sit: Imperfectorum autem minimè: Exempli causa. In genere animalium quæ sunt perfectiora ita se habent natura, ut equus non generetur, nisi ab equo, & ex sanguine menstruo equæ, & intra matricem. At mures possunt generari ex semine, & sine semine, intra matricem & extra. Idem perspicitur in plantis, idemque similiter contingit in elementis, nam purus ignis elementaris, nec generari nec conservari potest nisi in suo loco naturali, id est, in cœcavo lunæ. Ergo similiter etiam eveniet in metallis. Quare cum aurum sit perfectissimum omnium metallorum, habebit determinatum agens & materiam, & locum naturalem, & propriam venam, quæ latet intra sinum & ventrem terræ, extra quem locum aurum nullo modo confici possit. His tamen addiderim, non omnes Alchimistas convenire in principio uno eodemque, ex quo aurum producitur, ut ex Alberto loc. cit. cap. 7. & 8. constat, qui varias sententias hac de re colligit: Unde adhuc incertior eorum sententia redditur. Argumenta quæ fiunt pro posteriori sententia diluuntur ex eis, quæ Pererius adfert. Prioris verò opinionis rationes confutât pro parte Aegidius & Gregor. de Valentia. in 2. 2.

S. Tho.

S. Thomæ disput. sexta generali. q. 13 de vanis
 obseruationib. puncto 2. Ex his elicitur:

Secunda Conclusio. *Adhuc sub
 iudice lis est, an virtute Alchimia verum
 aurum fieri possit.*

HANC docent Hieron. Cardan. de varietate rerum, lib. 10 cap. 51. S. Thom. 2. 2. q. 77. art. 2. ad primum: dum ait: Ad primum ergo dicendum, quod aurum & argentum non solum cara sunt propter utilitatem vasorum, quæ ex eis fabricantur, aut aliorum huiusmodi: sed etiam propter dignitatem & puritatem substantiæ ipsorum. Et ideò si aurum & argentum ab Alchimis factum, veram speciem non habeat auri & argenti, est fraudulenta & iniusta venditio: præsertim cum aliquæ utilitates auri & argenti veri secundum naturalem operationem ipsorum sint, quæ non conveniunt auro per Alchimiam sophisticato. Sicut quod habet proprietatem lætificandi, & contra quasdam infirmitates medicinaliter iuvat. Frequenter etiam potest poni in operatione, & diutius in sua puritate permanet aurum verum, quam aurum sophisticatum: Si autem per Alchimiam fieret aurum verum, non esset illicitum ipsum pro vero vendere, quia nihil prohibet artem uti aliquibus naturalibus ad producendum naturales & veros effectus: sicut

Hb

Augu

Augustin. dicit in lib. 3. de Trinitate, cap. 8. de his quæ arte Dæmonum fiunt. Hæc S. Thom. Sotus lib. 6. de iustitia & iure, q. 3. art. 2. ad 1. respondet. An verò per Alchimiam exprimi possit verum aurum, sub iudice S. Thomas relinquit. S. Thomæ sententiam etiam apprehendunt Andreas ab Ifernia, & Iacob. Aluarot. in cap. 1. Quæ sint regalia. de visibus feodor. & alij tam Iuris periti, quàm Theologi. Hęc conclusio satis probatur ex diuersitate sententiarum, & incertitudine principiorum, vt visum est in præcedenti Conclusione.

Tertia Conclusio. Moraliter loquendo impossibile, aut difficile, rarumq; est virtute artis Chemicæ verum producere aurum, vt ferè impossibile, & supra humanum captum videri possit.

HANC tradunt Cardan. & Mirandulan. Pererius & Gregor. Valentianus loco cit. Aurea Armilla in verb. Alchimia, & pro hac sententia interpretatur D. Thomam. Bartholom. Chassanæus in Catalogo gloriæ mundi, vndecima parte, Quadragesima consideratione, & alij alibi.

Nunc conclusio probatur, atq; in primis ab experientia, quæ rerum magistra est, & qua veritatem discimus. Non inueniuntur, aut saltem rarissimè inuēti sunt, qui hac arte verum aurū
effe-

effecerint. Ars autem probata & vera, vt plurimum suum effectum producit, vt inductione omnium artium firmissimè constat. Quis enim artem pinsendi panes possibilem respectu sui effectus affirmaret, si vix in centum annis & tunc adhuc cum maxima difficultate effectum debilem consequeretur? Quis industriam & studiumq; efficiendi ferrum potes ad producendum ferrum iudicaret, si ferè semper suo fine frustraretur, & non, nisi rarissimè ferrum produceret, de cuius tamen rarissima productione adhuc dubitaretur, an ferrum verum & legale esset, atq; vtile ad omnem ferri usum? Si ergo ars Chimica potest aurum efficere, quare non vt reliquæ artes vtilis & necessariae generi humano semper, & vt plurimum & facile suum effectum consequitur. Talis enim ars aut est naturalis potentia, aut est habitus. Si est naturalis potentia, ergò omni homini communis est: cuius tamen contrarium apparet. Si est habitus, vt necessariò Alchimici & omnes rectè sentientes confiteri debent. Ergò promptè, faciliter, & vt plurimum operatur, suumq; effectum producit. Id enim est de ratione habitus. Videmus autem arte Chimica cum difficultate, longa expectatione, & magnis sumptibus non tam produci verum argentum & aurum, quàm ex vero argento & auro generari fumum, dum Alchimistæ, ad semper desideratum, & nunquam habendum

effectum, aut saltem infirmum & coloratum
 maximas expensas faciunt, quæ in fumum re-
 soluuntur, vt rectè loquitur Cardinalis Caietan.
 super 2. 2. S. Thomæ q. 77. art. 2. & in sum-
 ma, verb. Alchimia; & sic suas facultates, om-
 nemque substantiam in ventum stolidè con-
 uertunt. Ideoq; vt bene Caietan. in d. art. 2. in-
 fert, huiusmodi ars, aut non humana: aut prin-
 cipum post res consultas cum sapientibus est.
 His adiungere possumus, quod nemo cum
 laude & fructu talem artem verbo, aut scripto
 tradiderit: quod signum est, talem artem im-
 possibilem, & inanem esse: Cùm sapientis sit
 prodere rem laudabilem & necessariam rei-
 publicæ, in hominum notitiam. Imò pro-
 dicit Albertus Brunus in tract. de augmento & di-
 minutione monetarum statim à principio,
 num 13. & 14. (habetur hic tractatus in 2. vol.
 Oceani iuris, non longè à fine) de Magistro
 Arnaldo de Villa Noua, qui tempore Ioannis
 Andree in Curia Romana, vt hic in addit. ad
 Speculator. in tit. de crimine falsi attestatur,
 summus fuit medicus, Theologus & magnus
 Alchimista, imò & Dæmonum inuocator,
 quod Ioan. Andreas non obseruauit: sed Fran-
 ciscus Pegna in Comment. in Directorium, 2.
 part. q. 11. nec non seminator multorum erro-
 rum & hæresum, de quibus directorium in-
 quisitorum in d. q. 11. Bernardus de Lutzen-
 burgo in Catalogo hæreticorum lib. 2. & Ga-
 briel

briel Prateolus lib. 1. cap. 69. de vitis & sectis
 hæretic. quod fecerit in scientia Alchimix li-
 brum vnum, qui mille homines depaupera-
 uit: aut quia non verum, aut quia non intelli-
 gitur: & subdit Brunus: Cùm haberem quen-
 dam socium in legibus multum insudantem
 in illa arte, (intellige Alchimicam) volui vide-
 re vnum mirabile experimentum, vt plura
 scirem. Nam habuimus nobiscum vnum anti-
 quum Alchimistam pauperrimum tamen: &
 me presente, meus collega reduci fecit vnciam
 vnam argenti pretiosissimi ad instar auri in
 pondere, fusione, & maleatione saluo colore:
 quia non erat croceus, sed mutatus ad instar
 quasi plumbei coloris: & ille collega meus ha-
 bebat modum dandi colorem, & croceum, &
 illa materia patiebatur & sustinebat aliqua ex-
 perimenta: sed non extremum experimentũ,
 & admixta cum tantumdem auri pretiosi vi-
 debatur aurum 20. characterum, & plus & mi-
 nus, secundum quod illa materia erat melius
 disposita, & quidam magnus Prælatus, ac mul-
 ti antiqui Alchimistæ mirati fuerunt de illo
 experimento, & vnus antiquus Alchimista,
 putans se diuitem, putabat reducere illam ma-
 teriam ad veram speciem auri, & non potuit,
 putauitq; tunc ipsam artem illusoriam, maxi-
 mè ex quo tot viri in 40. aut 50. annis non vi-
 derunt tam notabile experimentum, quod
 nihilominus erat sophisticum, ita vt aliud ex-
 peri-

perimentum videre noluerim. Hæc Brunus.

Quarta Conclusio. Licet arte Alchimia moraliter non possit effici verum aurum, aut alia transmutatio naturalis in aliquod metallum perfectum, nihilominus Alchimia potest habere aliquos veros & utiles effectus.

HANC tradunt Cardan. & Pererius loc. cit. nec puto esse aliquem qui neget. Sunt autem hi effectus. Primus. Potest Alchimia vnum metallum fieri simile alteri, quantum ad accidentia, & superficiem exteriorem, vt ferrum æri, stannum argento, æsauro, &c. lapilli viles, pretiosis gemmis, atq; in hoc exercitio multum versantur Alchimistæ: cum id multum iuuet ad decipiendum simplices, & ad exhauriendū loculos incautorum. Secundus. Virtute etiam artis commodè & facile educi potest, si quid potentia cōtineatur in aliqua alterius metalli materia, & in hoc casu nō est tam productio metalli noui, quàm separatio eius, quod permistum erat cum alijs in terra & fodinis. Nemo enim est qui neget, quandoq; in fodinis metallorum aut plumbo esse permistum aliquid argenti, aut æri parum auri: & sic de similibus. Atque hoc ipsum quicquid latet potest arte secerni, vt indies
expe-

experientia cognoscunt, qui viciniore sunt
fodinis metallorum. Sicut enim non omnis
fert omnia tellus: ita etiam non ubique in
visceribus terræ materia metallorum repe-
ritur. Tertius effectus. Quod vi ignis potest
multa purificare, nec non distillationes facere
quæ suæ etiam utilitates habent. Ex his sequi-
tur.

Quinta Conclusio. *Ars Alchi-
mica ex sua natura & obiecto non est illi-
cita.*

HANC docent Cardin. Caietan. in sua sum-
mula. verb. Alchimia. Rosell. Syluest. &
Aurea Armilla, in eod. verb. Petrus à Nauarra
lib. 3. de restitut. cap. 2. num. 66. & seq. Oldrad.
Ioan. Andr. & Panormit. loco cit. & alij alibi.
Contra tamen hanc Conclusionem sentit An-
gel. in verb. Alchimia, eamq; vt illicitam om-
nino condemnat: sed Angeli opinio in hoc
sensu ab alijs repræhenditur, eiusq; argumeta
Syluest. in d. verb. q. 4. dissoluit. Ratio Con-
clusionis redditur, quia hæc ars ex se non ha-
bet repugnantiam cum ratione: cum vta-
tur naturalibus causis ad naturales effectus
& arti conuenienter producendos, quibus
etiam aliquis finis intendi bonus potest.
Vnde Cardan. lib. 10. de varietate rerum,
cap. 51. ait: Quæ ab Alchymistis fiunt, ea vel

ad voluptatem pertinent, vel ad vsum: Ad voluptatem sunt gemma & metalla nobilio-
 ra: Ad vsum, tincturæ, colores, materiæ vaso-
 rum, & alia similia. Hinc Alchimia, vt ait Syl-
 uest. in d. verb. statim à principio post S. Tho-
 mam super Boëtium de Trinitate computa-
 tur inter scientias subalternatas Philosophiæ
 naturali, habentes opus corporale, quæ dicantur
 artes mechanicæ, cuiusmodi est etiam me-
 dicina, & videtur reduci ad artem fabrilem,
 quantum ad materiam. His addo quod ars,
 quæ sine peccato exerceri potest, non est illicita.
 arg. cap. Negotium. de pœnit. d. 5. quod de-
 sumptum est ex B. Gregor. hom. 24. in Euang.
 Nauarr. in d. c. Negotium. & in Manuali Con-
 fess. cap. 14. num. 34. Quod etiam confirmatur
 per doctrinam S. Thom. & Caietani 2. 2. q. 169.
 art. 2. ad 4 Syluest. in verb. Ars. q. 4. quando S.
 Thomas inquit: Ad quartum dicendum, quod
 si quæ ars est ad faciendum aliqua opera, qui-
 bus homines vti non possunt absque peccato,
 per consequens artifices talia faciendo pecca-
 rent, vtpote præbentes directè alijs occasionem
 peccandi, puta si quis fabricaret idola, vel ali-
 qua ad cultum idololatriæ pertinentia. Si qua
 verò ars sit, cuius operibus homines possunt
 bene & malè vti (sicut gladij, sagittæ, & alia hu-
 iusmodi) vsum talium artium non est pecca-
 tum. Sic S. Thomas. Sed arte Alchimie potest
 quis rectè & bene vti, producendo modo arti
 huma-

humanæ proportionato effectus veros & naturales ad finem al quem bonum, vtpote ad moderatam delectationem, aut aliquem vsum necessitati communi expedientem, vt ex superioribus apertum est. Ergo ars Alchemica ex sua natura non est illicita. Dictum in Conclusionem (ex sua natura & obiecto.) Quia ratione circumstantiarum variè vsus artis chemicæ potest reddi illicitus, vt ex sequentibus plenius constabit.

Sexta Conclusio. *Artis Alchemicæ studium si dirigatur ad faciendum verum argentum & aurum ex alio metallo inferioris gradus, est vanum & stultum.*

EADEM ratio est in alijs perfectioribus speciebus, quas quandoq; pauperes & fallaces Alchemistæ promittunt, sed nunquam præstant. Hanc Conclusionem tradunt Caietan. 2. 2. q. 77. artic. 2. Syluest. in verb. Alchimia q. 4. Petrus à Nauarra, & Pererius loc. cit. Gregor de Valent. in comment. 2. 2. disput. 6 q. 13. punct. 2. eruditè & latè, & alij alibi. Nunc pro Conclusionem sit Prima ratio. Vanum & stultum est studium, quod impenditur rebus, quæ humanum ingenium & facultatem superant, & quarum nunquam & rarissimè effectus acquiritur. Sed huiusmodi est studium Alchemicæ in casu huius Conclusionis, vt latius probatum

batum

batum extitit in tertia Conclusione. Secunda. Imprudens & stolidi opera meritò iudicatur eius negotiatoris, qui vacaret negotiatio- ni, in cuius exercitio ex mille vix vnus aut alter essent, qui non maximam suarum fortu- narum iacturam facerent, & nullum lucrum acquirerent. Tertia. Non est viri prudentis laborem & industriam impendere, vt Sisyphi saxum voluat, aut montes transferat: Cùm id impossibile omnes sapientes existiment, & meritò iudicèt id non esse opus humanarum virium. At etiam moraliter impossibile est, verum aurum, aut argentum ex inferiori me- tallo efficere, vt supra ostensum est. Ergo stul- tum est, velle arte Chimix aurum producere. Quare verè de Chemicis dici potest illud Psal. 4. Filij hominum, vt quid diligitis va- nitatem, & quæritis mendacium? Quærun- t enim Alchimiſtæ aurum quod nunquam in rerum natura fuit, nec eorum opera fieri po- test, promittunt quod reddere nequeunt, & conuenientissimè huic hominum generi ac- commodatur illa D. Pauli 2. ad Timoth. 3. in- sersa 26. q. 5. cap. Nec mirum. §. Aruspici- næ. semper addiscentes, nunquam ad veritatis sci- entiam peruenientes.

Septima Conclusio. *Alchimia o-
pera est inutilis & pernicioſa reipublice, si
ordinetur ad faciendum verum aurum &
argen-*

argentum, aut gemmas pretiosas,

HANC docent Angel. & Syluest. in verbo Alchimia. Pererius & Gregor. de Valentia loc. allegat. Franciscus Pegna in Commentar. super direct. Inquisitor. 3. par. comment. 26. colum. fin. Chassanæus in Catalogo gloriæ mundi, vndecima parte, 40. consideratione, & alij alibi. Ratio huius Conclusionis est. Quoniam ars Alchimix considerata in ordine ad effectus intentos in Conclusionem, aperit & sternit viam multis deceptionibus, & fraudibus: vnde sæpissimè & frequentissimè imponitur non solum simplicibus, sed etiam magnatibus, qui aureis splendidisque verbis, quibus montes aureos promittunt Alchimistæ, cum nec ferreos præstare queant, deliniti, magnos inutileque sumptus cum iactura propriarum fortunarum, & magno subditorum onere, impèdunt. His accedit, quod etsi hæc ars non possit facere verum argentum & aurum, aut pretiosas gemmas, tamen expoliendo, tingendo, varijsq; modis & colorib; vtendo, potest inducere similitudinem veri argenti & auri, ita vt hominibus falsum pro vero Chimiçi vendant, aut cõmutent: hinc etiam nascitur euidentis & certa occasio adulteradi monetam, & expilandi rempubl. Vnde Albert. lib. 3. de mineralib. c. 9. aptè ad propositum loquitur in hæc verba: Qui per alba albificant, & per citrina citrinant, manente specie prioris
metak

metalli in materia, procul dubio deceptores sunt, & verū aurum atq; argētum non faciunt: & hoc modo ferè omnes vel in toto, vel in parte procedunt. Propter quod ego experiri feci aurum Alchimicum quod ad me delatum est, & postquam sex aut septem ignes sustinuit, tandem amplius ignitum consumitur & perditur, & quasi ad fecem reuertitur. Sic Albert. Hinc DD. testantur aurum arte Alchimix cōfectum, non diu durare, sed redire ad suam priorem materiam: Et dicit Michaël de Palatio loco cit. quod à magno & perito Alchimista intellexerit hoc aurum non durare vltra decem annos. Nec etiam, vt communiter DD. produnt, aurum alchimicum habet vsum in medicina, nec confortat: Quæ omnia eius falsitatem arguunt: Quamuis sæpè cauti & fallaces Alchimistæ ita suas fraudes occultare didicerint, vt quasi omnes probationes illud delinitum aurum sustineat, quamuis cum tempore tandem fraus detegatur. Atq; ex hoc genere Alchimistarum fuit quidam Marcus Bragadinus, magnus habitus in hac arte, qui multos & magnos etiam decepit hoc exercitio, & tandem pro suis laboribus, cū etiam Germanis simplicioribus suæ gentis hominibus imponere vellet, Anno 1591. capitis supplicium Monachij in Bauaria pertulit. Atque hic Marcus ante mortem scripto propria manu exarato, toti mundo testatus est vanitatem puluerum, quibus

quibus aurum fieri voluit, vt testis est Gregorius de Valentia loc. cit. qui scriptum vidit, atq; cum eodem Marco pro salute animæ egit. His omnibus fortissimum præbet argumentum Pontifex Ioannes XXII. in extrauag. incipienti: Spondent. quæ habetur inter extrauagantes communes, in tit. de crimine falsi: Vbi in sequentem modum decernitur.

Spondent quas non exhibent diuitias pauperes Alchimiæ, pariterq; qui se sapietes existimant, in foueam incidunt, quam fecerunt. Nam haud dubiè huius artis Alchimiæ alterutrum se professores ludificant, cum suæ ignorantia conscientia, eos qui supra ipsos aliquid huiusmodi dixerint, admirantur: quibus cum veritas quæ sita non suppetat, diem cernunt, facultates exhauriunt, ijdem verbis dissimulant falsitatem: vt tandem quod non est in rerum natura, esse verum aurum vel argentum, sophistica transmutatione confingant: eoq; interdum eorum temeritas damnata & damnanda progreditur, vt fides (seu fictis) metallis cudant publicæ monetæ characteres fides oculis, & non alias alchimicum fornacis ignem vulgum ignoratè eludant. Hanc autem perpetuis volentes exulare temporibus, hac edictali constitutione sancimus, vt quicumq; huiusmodi aurum vel argentum fecerint, vel fieri secuto facto mandauerint, vel ad hoc scienter, dum id fieret, facientibus ministrauerint, aut

aut scienter vel auro, vel argento vfi fuerint, vendendo vel dando in solutum: Verum tanti ponderis aurum, vel argentum pœnæ nomine inferre cogantur in publicum pauperibus erogandum, quâti alchimicum existat, circa quod eos aliquo prædictorum modorum legitime constiterit deliquisse: facientibus nihilominus aurum vel argentum alchimicum, aut ipso, vt præmittitur) scienter vtentibus, perpetuæ infamiae nota resperfis.

Ex his infertur id quod DD. maiori consensu tradunt non licere vendere regulariter argentum & aurum alchimicum pro vero argento & auro, nec margaritas & gemmas sophisticatas arte Chimiae pro veris & naturalibus gemmis & margaritis. S. Thomas 2.2. q.77. arti. 2. ad primum. Caietan. ibidem, & in summula verb. Alchimia. S. Antonin. 2. part. tit. 1. cap. 17. §. 4. Syluest. in verb. Alchimia. q. fin. Nauarr. in Manual. Confess. cap. 23. num. 89. Petrus à Nauarra lib. 3. de restitut. cap. 2. num. 65. & seq. Andr. ab Herania. Bald. & Aluarot. in cap. 1. Que sint regalia, de vsib. feud. & alij alibi. Ratio est, quoniam fraudulenta & iniusta efficitur venditio, tum quia emēs si sciret, non emeret, cum non sit ei æquè commodū aurum sophisticatū atq; verum, tum quia non habet eodē effectus, vt ad confortādum, & imponendum medicinis. Postremò quia per omnia non est tanti valoris & præstatiæ, sed est defectus in substantia,
& mu-

& mutatio tantum in accidentibus, aut saltem magna permixtio aliorum metallorum. Quæ omnia non solum reddunt emptionem inuoluntariam, sed etiam iniustam & ex parte pretij & valoris. Nemo enim dubitat verum aurum & argentum maioris esse pretij quam sophisticatum, & aliquam vilem gemmam non æquivalere pretiosæ margaritæ, pro qua ab Alchimista perito sophisticata possit vendi & distrahi. Si autem aurum sophisticatum, aut lapillus bene expolitus, pro auro sophisticato, aut gemma colorata, ita ut non pro substantia vera, quæ tantum apparet, venderetur scienti ad usum aliquem, ut ad ornatum & splendorem, non committeretur aliqua iniustitia. Vel ut Bald. in d. c. i. in verb. Item monetæ loquitur: Si impenditur tantum pro tanto, & tale pro tali, sine aliqua falsificatione formæ aut materiæ non punitur Alchimista:

Octaua Conclus. Ars Alchimia est periculosa, & perniciosa, etiam ipsi Chymista studioso artis, aut eam exercenti respectu bonorum animæ & corporis.

HANC Conclusionem colligo ex DD. qui de hac re scripserunt, & eam latius probo. In primis ex S. literis. Eccle. Altiora te ne quesieris, *Eccles. 3* & fortiora te ne scrutatus fueris, & post pauca. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus operibus eius non eris curiosus. Plu-

Plu-

Plurima enim supra sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos enim supplantauit suspicio illorum, &c. Et qui amat periculum, in illo peribit. Sed ea quæ intentantur arte Alchimiæ, sunt altiora, quàm ut hominis ars ea attingere queat, & sunt superuacua, & curiosa, ut ex dictis satis constat. Ergo sunt periculosa. His accedit quod prout visum supra, talis ars multis subiaceat regulariter deceptionibus & fraudibus. At decipere, & fraudes dolosque committere, non solum est periculosum & perniciosum animæ, quam decipiens, aut defraudans occidit sed etiam corpori. Vnde etiam Alchimiæ detectis suis fraudibus & dolis puniuntur in corpore, suspenduntur, aut capite truncantur, ut est exemplum in dicto Marco Bragadino: aut si longius procedant, adulterando monetæ etiam quandoque igne consumuntur. Familiare tamen multum est Alchimiæ, ut postquam multis splendidis promissionibus, & longa aurei vel argentei thesauri expectatione pecuniam emuixerint, loculosque suorum patronorum insipientum, & diuitum propemodum exhauerint, aut cum notabili damno facultates extenuauerint, seu in fumum verterint: animaduertentque iam amplius locum suam artem non habituram, sed fraudes sine ulteriori mora detegendas, fugam arripiant, non salutato hospite. Postremo etiam nemo ambigere potest, hanc artem

office

officere substantiæ externæ ipsius artificis siue Alchimiſtæ, quoniam ſepè ditiffimi exercitio huius artis ad ſummam miſeriam & maximã inopiam deueniunt, ſvt DD. communiter at- teſtantur. Angel. & Sylueſt. in verb. Alchimia, Baptiſta Mantuanus lib. 3. cap. 2. de patientia. Perer. & Gregor. de Valentia locis cit. Miran- dulan, vbi ſupra. & alij alibi. Vnde Albert. Brunus loco cit. teſtis eſt, quod liber ſcriptus de Alchimia à magiſtro Arnaldo de Villa No- ua, mille de pauperauerit, & Alberic. in L. i. ff. de pignorat. actio. ait. Multos vidi ad extre- mam paupertatem deductos, & nullum dita- ri. Vbi etiam ſubiungit ſe audiuiſſe à medicis, quod hæc ars noceat corporis valetudini. Huic congruum eſt, quod Ioannes XXII. in d. extrauag. vocat eos pauperes Alchimiſtas, & dicit, quod facultates exhauriant.

Nona Concluſio. Alchimiſtæ vt plu- rimum etiam ſunt inuocatores Dæmonum, ita vt Alchimia ſepè ſit coniuncta cum magia.

HANC docent Eymericus in Directorio inquisitorum. 3. part. in tit. de ſignis exte- rioribus per quæ Necromantici hæretici dig- noſcuntur, & Franciſcus Pegna in Comment. ibidem. num. 115. & in 2. part. comment. 36. Nec ſunt alieni ab hac ſententia Iuriſperiti, quan- do

do docent Alchimiam esse licitam, si fiat sine arte magica, aut alia prohibita & legibus odiosa, ut volunt Oldrad. Ioan. Andreas, Petrus Ancharanus. Ioannes ab Anania, & alij plerique in locis allegatis in prima Conclusionē. Roboratur hæc Conclusio ex L. unica, lib. 10. de Thesauris, ubi permittitur vnicuique thesaurum in proprijs locis quærere, sine sceleratis ac puniendis sacrificijs, aut alia qualibet arte legibus odiosa.

Ratio autem ab Eymerico auctore directorij, optima hæc redditur; quando quidem Alchimistæ, quando non possunt pertingere ad finem intentum, Dæmonis auxilium quærunt, inuocant & implorant, & implorando obseruant, & tacite vel expresse sacrificant. Sic Arnaldus de Villa noua, qui fuit Alchimista, magnus etiam fuit hæreticus, & Dæmonum inuocator. Annotat tamen Franciscus Pegna circa hanc Eymerici rationem, plurimum referre intelligere, à quibus Alchimia exerceatur: Nam si à Principibus tractetur, & opulentis, ac pecuniosis diuitibus, hac fortassè suspicionē, quam ei tribuit Eymericus, vacabit. Quod si à pauperibus, vel mediocriter diuitibus vsurpetur, quoniam isti maiori ex parte ad inopiam rediguntur, ad duo incommoda solent se conuèrtere: aut ad Dæmones inuocandos, aut ad falsam & adulterinam

rinam monetam cudendam. Imò rectè etiam ab Angelo in verbo Alchimia obseruatum est aliquando diabolica fallacia apponi, & occultè adduci verum aurum, vt Alchimistæ feruentius huic arti inuigilent. Ex his omnibus clarissimum redditur, nemini consulendum esse, vt tali arti vacet, sed potius omnibus persuadendum, vt eam, vti rem periculofam, perniciosam, & cunctis bonis odiosam detestentur. Hinc rectè se habet illud dictum à Francisco Pegna relatatum loco citato.

*Ars suspecta probis, ars ipsa inuisa quæ
multis,*

Inuisos etiam cultores efficit artis.

Mendaces, addo, multi manifestè videntur,

*Qui seipos, aliosquæ simul frustrantur
inertes,*

Dum rerum vertere species tentant.